

Vet du att du bor i en kulturhistoriskt värdefull miljö?

Information till husägare i Sundborn

Stora delar av centrala Sundborn utgör riksintresseområde för kulturmiljövård och ingår i Världsarvet Falun. Det betyder att området har ett särskilt högt kulturhistoriskt värde och skyddas genom olika bestämmelser. Alla byggnader ska tas om hand varsamt och en del hus får inte förvanskas. Det kan till exempel innebära att man inte får byta fönster eller panel eller bygga om hur man vill. Det kan behövas bygglov/anmälan för både ombyggnad och vanligt underhåll. Området och bebyggelsen är klassificerad och skyddad genom områdesbestämmelser för att säkerställa att de värden som är speciella finns kvar i framtiden. Det är ofta dom värdena som gör att vi trivs eller tycker att en miljö eller byggnad är vacker!

Ett världsarv är en av Unesco utsedd plats som är så speciell eller värdefull att den ska bevaras för all framtid. Det finns drygt 1000 världsarv i hela världen, varav 15 i Sverige. Falun kom med på världsarvslistan år 2001. Industrin vid Falu Gruva lade grunden till det som vi idag kallar det moderna, svenska industrisamhället. I Världsarvet Falun ingår Falu Gruva, staden och det omgivande bergsmanslandskapet.

Särskilt värdefulla områden och byggnader

Särskilt värdefulla områden och byggnader får inte förvanskas enligt Plan- och bygglagen 8 kap 13 §. Det centrala området i Sundborn som omfattas av områdesbestämmelser är utpekad som särskilt värdefullt område, och får därmed inte förvanskas enligt plan- och bygglagen.

Särskilt värdefulla byggnader kan finnas överallt, men i Sundborn är de markerade på en karta som hör till områdesbestämmelserna. Bebyggelsen är klassificerad i tre nivåer: kulturhistoriskt särskilt värdefull byggnad, kulturhistoriskt värdefull byggnad och byggnad med miljömässigt värde. En byggnad behöver inte vara monumental för att anses vara särskilt värdefull, som till exempel som palats eller rådhus, utan även vardaglig bebyggelse som träkäkar, hyreshus från 1950-talet och industribyggnader kan ha detta värde. En särskilt värdefull byggnad är välbevarad och berättar på något sätt om en äldre tid och olika sociala miljöer.

På särskilt värdefulla byggnader kan ofta det befintliga materialet/originalmaterialet vara viktigt att bevara och det kan innebära förvanskning att till exempel byta fönster, hela panelen eller lägga om taket.

Hur vet jag om mitt hus är särskilt värdefullt?

- Byggnaden är utpekad och har ett skydd i en detaljplan eller en områdesbestämmelse.
- Byggnaden är utpekad som värdefull i en bevarandeplan eller kulturmiljöprogram.

- Om byggnaden är uppförd före 1920 är den med stor sannolikhet särskilt värdefull.
- Även nyare eller modern bebyggelse kan vara särskilt värdefull om den till exempel är tidstypisk, har ett eget arkitektoniskt uttryck eller på annat sätt tydliggör tidigare samhällsförhållanden.

För vilka åtgärder måste jag söka bygglov?

Om du bor inom området som omfattas av områdesbestämmelser i Sundborn så behöver du söka bygglov för i princip alla ändringar som berör husets utsida, till exempel fönsterbyten, takbyten eller byte av panel. Eftersom området är klassat som särskilt värdefullt gäller inte heller bygglovsbefrielse för så kallade Attefallsåtgärder, det vill säga bygglovsbefriade åtgärder för en- och tvåbostadshus.

Du ska söka bygglov för:

- ändring av tak- eller fasadmaterial, fasaddetaljer samt ändring av utvändig kulör och/eller färgtyp
- ändring av fönster eller ytterdörrar, såväl utbyte som flyttning eller igensättning
- ändring av murar eller plank
- uppsättning eller väsentlig ändring av skyltar eller belysningsanordningar (även gatubelysning)
- rivning av byggnad eller del av byggnad
- schaktning eller fyllning som medför att höjdläget för tomter eller mark för allmän plats ändras avsevärt

- trädfällning. Fällning av träd på fastigheter längs Carl Larssons väg, Kvarnbacksvägen och Kyrkvägen med stamdiameter större än 25 cm, mätt en meter ovan mark
- uppföra Attefalls-byggnad, göra tillbyggnad oavsett storlek, bygga takkupor, burspråk, balkong eller annan utstickande byggnadsdel, inreda ytterligare bostad, uppföra skärmtak eller skyddad uteplats.

För vilka åtgärder behöver jag göra en anmälan?

Om du bor inom området som omfattas av områdesbestämmelser i Sundborn behöver du göra en anmälan till kommunen även för vanligt underhåll.

Med underhåll menas att du gör något för att bibehålla byggnadens konstruktion, funktion, material, användningssätt, teknik, utseende eller kulturhistoriska värde. Generellt ska underhåll utföras med likadant material och samma kulör som tidigare.

Du behöver göra en anmälan för:

- målning av fasad, även om du målar i samma kulör
- laga/underhålla tak
- laga/underhålla fasad
- större invändiga förändringar som att ändra planlösning eller bärande stomme
- renovera fönster.

Ovanstående text är ett förtydligande av vad som redan gäller för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse enligt Plan- och bygglagen, och innebär ingen skärpning av gällande regelverk. Utöver ovanstående gäller den generella bygglovs- och anmälningsplikten. Läs mer om bygglov och anmälan på www.boverket.se.

Vill du veta mer?

Läs mer om kulturhistoriskt värdefull bebyggelse på www.falun.se/kulturmiljo

Vill du veta hur just ditt hus är klassificerat ur ett kulturhistoriskt perspektiv eller om du har andra frågor får du gärna kontakta Falu kommun via vårt kontaktcenter på 023-830 00.

Hit kan du vända dig för byggnadsvårdsrådgivning

- Falu kommun. Frågor som rör byggnadsvård/bebyggelse med koppling till bygglov och planfrågor. Allmän byggnadsvårdsrådgivning.
- Dalarnas Museum. Allmän byggnadsvårdsrådgivning.
- Länsstyrelsen Dalarna. Frågor som rör byggnadsminnen, kyrkor, arkeologi och bidrag till kulturmiljövård.